

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللهم صل على محمد وآل محمد
وعلنا معهم والمسلمين
وإهلك أعدائهم جميعاً
والجبارين

خانواده در سینمای میر کریمی

تالیف :

شهراد خادم

انتشارات موجک

سرشناسه	: اسماعیل زاده خادم، شهراد، ۱۳۵۷.
عنوان و نام پدیدآور	: خانواده در سینمای میرکریمی / تالیف: شهراد اسماعیل زاده خادم.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۴ ص؛ جدول، وزیری.
شابک	: ۲-۲۴-۸۳۰۷-۶۰۰-۹۷۸، ۱۷۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۱۱] - ۱۱۴.
موضوع	: میرکریمی، رضا، ۱۳۴۵ -
موضوع	: خانواده در سینما
موضوع	: Families in motion pictures:
موضوع	: سینما - - ایران - - نقد و تفسیر
موضوع	: Motion pictures - - Iran - - Reviews:
موضوع	: خانواده ها - - ایران
موضوع	: Families - - Iran:
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ خ ۲ / ۹ / PN ۱۹۹۵
رده بندی دیویی	: ۷۹۱/۴۳۶۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۲۸۷۵۵

انتشارات موجک

مدیر مسئول: دکتر مجید رستمی بشمی

تلفن مرکز پخش: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳

Email: mojakpublication@yahoo.com

Web: www.mojak.ir

عنوان: خانواده در سینمای میرکریمی

تالیف: شهراد خادم

عکس پشت جلد: محمد علی مرزاد

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۱۱۴ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد - قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

شابک: ۲-۲۴-۸۳۰۷-۶۰۰-۹۷۸

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	سخن مولف .....
۵.....	فصل اول: خانواده .....
۵.....	۱-۱ مقدمه .....
۶.....	۲-۱ خانواده و تعریف آن .....
۷.....	۳-۱ مولفه‌هایی که معرف «خانواده» هستند .....
۸.....	۴-۱ اشکال خانواده .....
۸.....	۱-۴-۱ خانواده هسته‌ای، خانواده گسترده .....
۹.....	۲-۴-۱ خانواده تک‌همسری، خانواده چند همسری .....
۱۰.....	۳-۴-۱ خانواده مادرمکان، خانواده پدرمکان، خانواده نومکان .....
۱۰.....	۵-۱ خانواده در گذر زمان .....
۱۳.....	۶-۱ تحول در خانواده امروزی .....
۱۵.....	۷-۱ دیدگاه‌های جامعه‌شناختی درباره خانواده .....
۱۵.....	۱-۷-۱ خانواده در چالش سنت و مدرنیته .....
۱۶.....	۲-۷-۱ خانواده در ایران .....
۲۵.....	فصل دوم: سینما و خانواده .....
۲۵.....	۱-۲ سینما و خانواده .....
۲۷.....	۲-۲ رابطه سینما و جامعه .....

۲۸.....	۱-۲-۲ نظریه بازتاب
۳۱.....	۲-۲-۲ رویکرد بازنمایی
۳۱.....	۳-۲-۲ رویکرد الماس فرهنگی
۳۲.....	۴-۲-۲ کارکردگرایی
۳۳.....	۵-۲-۲ تئوری مولف
۳۴.....	۶-۲-۲ نشانه شناسی، هرمنوتیک و اسطوره سازی
۳۷.....	۷-۲-۲ ساختارگرایی
۳۹.....	۸-۲-۲ نشانه شناسی انتقادی
۴۰.....	۳-۲-۲ تحلیل گفتمان و تحلیل گفتمان انتقادی
۴۰.....	۱-۳-۲ تحلیل گفتمان
۴۲.....	۲-۳-۲ تحلیل گفتمان انتقادی
۴۴.....	۳-۳-۲ تحلیل گفتمان انتقادی: وان دایک
۴۶.....	۴-۲-۲ رویکردهای مختلف به تحلیل تصویر
۵۱.....	فصل سوم: سینمای ایران پس از انقلاب اسلامی
۵۱.....	۱-۳ مقدمه
۵۱.....	۲-۳ سینمای سالهای ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۷
۵۳.....	۳-۳ سینمای سالهای ۱۳۶۷ تا ۱۳۷۶
۵۴.....	۴-۳ سینمای سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
۵۵.....	۵-۳ سینمای سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰
۵۷.....	فصل چهارم: مطالعه موردی: فیلمهای سینمایی رضا میرکریمی
۵۷.....	۱-۴ بیان مساله
۵۷.....	۲-۴ فرضیه تحقیق

۵۸.....	۳-۴ پرسش‌های تحقیق .....
۵۸.....	۱-۳-۴ پرسش اصلی .....
۵۸.....	۲-۳-۴ پرسش‌های فرعی .....
۵۸.....	۴-۴ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق .....
۵۹.....	۵-۴ اهداف تحقیق .....
۵۹.....	۱-۵-۴ هدف اصلی .....
۵۹.....	۲-۵-۴ اهداف فرعی .....
۶۰.....	۶-۴ پیشینه‌ی تحقیق .....
۶۳.....	۷-۴ جنبه‌ی نوآوری تحقیق .....
۶۵.....	فصل پنجم: روش شناسی .....
۶۵.....	۱-۵ مقدمه .....
۶۵.....	۲-۵ روش تحقیق .....
۶۵.....	۱-۲-۵ بازنمایی .....
۶۷.....	۳-۵ میدان مطالعه .....
۶۸.....	۴-۵ جامعه شناسی هنر .....
۷۰.....	۱-۴-۵ جامعه شناسی سینما و واقعیت اجتماعی .....
۷۱.....	۵-۵ خانواده در جامعه .....
۷۲.....	۶-۵ جمع بندی .....
۷۳.....	فصل ششم: تحلیل فیلم‌های میرکریمی .....
۷۳.....	۱-۶ مقدمه .....
۷۴.....	۲-۶ سینمای میرکریمی .....
۷۵.....	۳-۶ کودک و سرباز (۱۳۷۸) .....

- ۷۵..... ۱-۳-۶ خلاصه داستان
- ۷۶..... ۲-۳-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۷۷..... ۳-۳-۶ تحلیل
- ۷۹..... ۴-۶ زیر نور ماه (۱۳۷۹)
- ۷۹..... ۱-۴-۶ خلاصه داستان
- ۷۹..... ۲-۴-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۸۰..... ۳-۴-۶ تحلیل
- ۸۲..... ۵-۶ اینجا چراغی روشن است (۱۳۸۱)
- ۸۲..... ۱-۵-۶ خلاصه داستان
- ۸۳..... ۲-۵-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۸۳..... ۳-۵-۶ تحلیل
- ۸۵..... ۶-۶ خیلی دور خیلی نزدیک (۱۳۸۳)
- ۸۵..... ۱-۶-۶ خلاصه داستان
- ۸۵..... ۲-۶-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۸۷..... ۳-۶-۶ تحلیل
- ۹۰..... ۷-۶ به همین سادگی (۱۳۸۶)
- ۹۰..... ۱-۷-۶ خلاصه داستان
- ۹۰..... ۲-۷-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۹۱..... ۳-۷-۶ تحلیل
- ۹۵..... ۸-۶ به جبه قند (۱۳۸۸)
- ۹۵..... ۱-۸-۶ خلاصه داستان
- ۹۵..... ۲-۸-۶ جشنواره‌ها و جوایز
- ۹۵..... ۳-۸-۶ تحلیل
- ۹۸..... ۴-۸-۶ رسم‌های خانواده

۹۹	..... ۵-۸-۶ فعالیت‌های خانوادگی
۱۰۰	..... ۹-۶ امروز (۱۳۹۲)
۱۰۰	..... ۱-۹-۶ خلاصه داستان
۱۰۰	..... ۲-۹-۶ جشنواره‌ها و جوایز
۱۰۱	..... ۳-۹-۶ تحلیل
۱۰۳	..... ۱۰-۶ کارکردهای خانواده در فیلم‌های میرکریمی
۱۰۳	..... ۱-۱۰-۶ خانواده ایرانی - هویت ایرانی
۱۰۴	..... ۲-۱۰-۶ الگوی کارکردهای خانواده ایرانی (آسیب شناسی خانواده)
۱۰۷	..... فصل هفتم: نتیجه‌گیری
۱۱۱	..... فهرست منابع
۱۱۱	..... منابع فارسی
۱۱۳	..... مقالات
۱۱۴	..... منابع لاتین

سخن مولف

بازنمایی خانواده ایرانی در سینمای میرکریمی در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و نگاه او به خانواده در هفت فیلم سینمایی اش بررسی گردید. بدین منظور تحلیل جامعه شناختی سینما و به ویژه تحلیل سینمای میرکریمی از منظر خانواده مورد بررسی قرار گرفت تا مشخص شود خانواده در سینمای میرکریمی چه جایگاهی دارد و آیا بعد فرهنگی، سنتی، اقتصادی، مدرن یا ابعاد دیگر خانواده چه اهمیتی دارند.

سینمای هر کشوری بازنمای آن جامعه است و مطالعه فیلم‌ها به صورت دوره‌ای و تاریخی، و به صورت کلاسه شده فیلمساز، درونیات آن جامعه را بیان می‌کند. اما تعداد افرادی که در سینما یا تلویزیون به ساخت فیلم و سریال مشغولند زیاد است ولی در میان آنها کسانی که دیدگاه و جهان‌بینی خاص خود را دارند اندک شمارند و معرف حضور منتقدان سینمایی و اجتماعی هستند. مهمترین نهاد یک جامعه خانواده است، افراد از بطن خانواده وارد اجتماع می‌شوند و آنرا می‌سازند یا به ناپودی می‌کشند. در سینمای ایران، نگاه‌های مختلفی را به خانواده، در فیلم‌های کارگردانان صاحب سبک می‌توان دید، برخی فروپاشی آنرا می‌بینند برخی به تقابل سنت و مدرنیته در خانواده توجه کرده‌اند و برخی خانواده را از نگاه تاریخی و اساطیری واکاوی کرده‌اند، نگاه ویژه این پژوهش به نگرش میرکریمی به خانواده است.

در سینمای میرکریمی عناصری مانند عشق و خیانت، همسر دوم و وفاداری، فروپاشی بنیان خانواده و ارزش‌های درون خانواده، مسائل فرزندان، تقابل زن و مرد، مساله هویت، خانواده‌های مدرن و سنتی بررسی شده و نگاه میرکریمی به خانواده مورد توجه است و بدین منظور هفت ساخته سینمایی او را مد نظر قرار داده و نگاه وی را نسبت به خانواده و جنبه‌های مختلف کارکرد خانواده را بررسی می‌کنیم.

خانواده یکی از مهمترین ارکان هر جامعه‌ای است که کارکردها و ویژگیهای بسیاری را به آن نسبت

می‌دهند. در این باره افراد زیادی نظر داده و یکی از مسائل مهم و مورد توجه جامعه شناسان و سیاستمداران است. افراد خانواده نقشهای مختلفی دارند و نیز وظایف زیادی نسبت به خود، افراد خانواده و کلیت خانواده دارند. خانواده و شکل آن و کارکردهای آن در طول تاریخ تغییرات زیادی کرده است. از دیدگاه روانشناسان اجتماعی، مذهب‌یون، جامعه شناسان و... نگاه‌های ویژه‌ای به خانواده‌ها شده است و تقریباً این چنین تحقیقاتی امروزه در تمام جهان رواج دارد که نشانه اهمیت خانواده برای جامعه است.

جامعه ایران جامعه‌ای مذهبی و سنتی است و در این چنین جوامعی خانواده ارزشی فراتر دارد. ارزشها و باورهای مذهبی شخصی با خانواده گره خورده است و خانواده و جامعه تأثیرات مستقیم و عمیقی بر هم می‌گذارند.

تدوین سیاستهای لازم در حوزه فرهنگ و خانواده مورد توجه همه جوامع است. امری که مسئولین کشور در چند سال اخیر متوجه اهمیت آن شده‌اند و سعی دارند ارزشهای خانواده را حفظ کنند، کاری است که چند دهه است در غرب انجام می‌شود. تأثیرات رسانه‌ها بر خانواده‌ها و افراد بسیار پیشتر باید بررسی می‌شدند. امروزه رسانه‌ها در تمام شئون زندگی افراد حضور دارند.

برنامه‌های تلویزیون و سینما اعم از موسیقی، فیلم سینمایی و تلویزیونی هم به عنوان محملی برای بیان ارزشهای خانواده ایده‌آل، و هم وسیله‌ای برای تبلیغ و تزریق ارزشهای جدید به درون خانواده‌ها هستند و در این میان سینما و تلویزیون از جمله بسترهای مهم رسانه‌ای به شمار می‌روند که می‌توان با بررسی و تحلیل آنها چگونگی بازنمایی خانواده را استخراج کرد.

در یک نگاه کلی به فیلم‌های سینمایی میرکریمی به نظر می‌رسد خانواده برای او ارزشمند است و آن را ارج می‌نهد. این در حالی است که تحلیل‌های انجام گرفته کارشناسان بر ساخته‌های برخی دیگر از سینماگران، نگاه آنها را به خانواده ایرانی برگرفته از الگوهای غیر ایرانی عنوان می‌کند. بنابراین لازم است فیلمهای میرکریمی نه به طور کلی بلکه ریزنگری شوند و علاوه بر لایه بیرونی به لایه‌های عمیقتر مفاهیم در اندیشه میرکریمی پرداخته شود.

از آنجایی که تحقیقات مربوط به خانواده در ایران بسیار دیر شروع شده است، منابع نظری اجتماعی لازم که به فارسی هستند کم هستند و متأسفانه بیشتر چنین منابعی به زبانهای اروپایی نوشته شده‌اند

و در ایران موجود نیستند و یا هنوز ترجمه نشده اند. این امر باعث ایجاد محدودیت در این پژوهش می شود. عدم دسترسی به منابع و ابزار تحقیق و نبودن ابزارها و نرم افزارهایی که بتوان با آنها بررسی دقیقی درباره آمار فیلمها انجام داد و نیز عدم دسترسی به تحقیقات مشابهی که در کشورهای دیگر انجام شده و می شود از مشکلات تحقیق هستند. این گونه بررسی ها چند دهه است که در کشورهای پیشرفته در حال انجام و بررسی است و قطعاً تا این زمان آنها به نتایجی مهم رسیده اند ولی هنوز ما به نتایج این تحقیقات دسترسی نیافته ایم.

شهراد خادم - بهار ۱۳۹۵

در سینمای **میر کریمی** عناصری مانند عشق و خیانت، همسر دوم و وفاداری، فروپاشی بنیان خانواده و ارزش‌های درون خانواده، مسائل فرزندان، تقابل زن و مرد، مساله هویت، خانواده‌های مدرن و سنتی بررسی شده و نگاه **میر کریمی** به خانواده مورد توجه است و بدین منظور هفت ساخته سینمایی او را مد نظر قرار داده و نگاه وی را نسبت به خانواده و جنبه‌های مختلف کارکرد خانواده را بررسی می‌کنیم.